

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Szeredán 17. Oktoberben 1787.

Háborus Hadi-környülállások.

A' mesterfégesen öszve-füzett dolgóknak-is edgyik végítol a' másikig látó Politikusok azt akarják el-hitetni magokkal, hogy a' Töröknek ezen hirtelen és véletlen háborgó maga meg-határozása a' Muszka ellen, egész Európának mostoni környülállásaira nézve, éppen az a' várt alkalmatosság, mellyet a' Török Udvar Krimíának el-vételelétől fogva örökké keres, hogy az akkori tehetetlen szándékát tellyesi heise; a' mint hogy Krimíának el-vételelétől fogva meg-szűnés-nélkül készitti vala magát ezen tzéljának el-érésére. Georgiának a' Muszka Birodalom alá lett eséje sietette ezen hadi-készületeket, a' honnan a' Leskhiri és más Tatárokat-is a' Török a' Muszka ellen fel-

gyulasztván, a' maga nyughatatlan tzelját ottan ottan kimutatni meg-nem szünik vala. A' M. Tsászárnénak Chersonban lett személlyes meg-jelenése még nagyobb hadi-készületre való siettséget okozta, de az ekkori háboruhoz való kezdésnek ellent állta az okofság; melyszerént Austria, Frantzia-Ország és Anglia tudtára adta vala a' Török Udvarnak, hogy edgy Monárkhánénak Fejedelmi pompával való bé-menetelet a' maga Országába senki meg-nem akadályozhatná azon kívül, hogy minden Europai Udvarokat maga-ellen ne haragíttana; sők azt mondják némelleyek, hogy a' F. Bétsi udvar, a' Muszka Tsászárnénak ezen úttya alkalmatofságával a' Török Udvarnál jól állott volna, hogy ezen utozás alatt az ő földjén semmi változás nem fog történni. A' Tsászárnénak követői valának a' Frantzia és Anglus Követek; vala edgy nagy Tábor vele, melly a' Tsászárnénak jelen létében, az Ő bátorságban való maradásáért leg-vitézebb erőt mutatott volna. Ezek tartotnak okának lenni, hogy még akkor ezen szándéka a' Töröknek napfényre nem jöve; mert hogy háborgó tzelállal lett légyen abból akarják bizonyítani, hogy már ekkor a' maga nehézségeit fel-adta vala, a' mint hogy a' Muszka Követnek ezek eránt Konstantzínápolyba visszafel-keleték menni: kinek visszafel-keletése után leg-ottan felelet-is kíván vala a' maga fel-adatt nehézségeire, melly felelet után, a' már rég készen lévő tzelra, hadat izene a' Muszka ellen. Ezen Muszka ellen való háborúja a' Töröknek veszedelmes, mivel ezen 2 fő Tsászári Udvarak edgymással öszve-vagynak kaptsolatva; de mivel ezen frigy örökös, a' Törökre nézve mindég fenn marad ezen veszedelem; azonban a' Muszka Birodalom Krimiában, nevezeten a' Fekete-tengeren mind szüntelen jobban jobban erősítvén magát,

gát, még nehezebb lenne idővel a' Török Udvar dólga; most pedig még van reménysége a' mitől tápláltatik; mert Egyiptomból kintset és eleséget vár, a' pártot ütött *Skutari* Bassa meg-ölettetett, és minden *Mahumed* követői búzgó eszelőfségtől ragattattanak-el, hogy az elvesztett országokat megint visszavehessék. A' Tatárok, kik számos segittségei a' Töröknek, az Ásiában fekvő Muszka földeken nagy béatéfeket tehetnek: a' Márákai Tsászárral nem régiben a' Török udvar ujj frigyét kötött: a' Spanyol Udvar-is nagy barátsággal láttatik viseltetni erántok és nem akarja a' Muszka Hajós-fergeket a' Gibráltárnál lévő tengeri szoros-hellyeken a' Közép-tengerre által-botsáttani, mellyek a' fellyebbvaló hadakozásban a' Töröknek olly veszedelmesek valának. Frantzia-Ország, a' Muszkának a' Közép-tengeren való hajókázását és ez által (Levántén) az Ásiai széleken való kereskedését örömöst meg-akarná akadályoztatni, Anglia pedig ugyan ezen kereskedésnek újra elevenítettét munkálodván a' Török Udvarnál a' maga részéről, a' maga kereskedésbéli szövetségét a' Muszkával nem akarja meg-újjítani; mivel a' fel fegyverkezett Neutralitásnak puntumaira nem akar rá állani. Mivel tehát a' Törökök a' Közép-tengeren most Muszka Országtól fokkal bátrabbak, mint a' fellyebb volt háboruban, és az Archipelagusban lévő szigetek bátorfágban maradnak, tehát reménylik a' Törökök, hogy a' Fekete-tengeren annál nagyobb erővel lehetnek Muszka-Ország ellen. Kétséggkívül még más titkos utai-is léznek Török-orzágnak. Egy szóval fokon ugy vélekednek hogy az Europai főbb Konyhákban, a' bé-fedett fazokokban, olly ételeteket főznek, mellyek a' jövő esztendőre, még most nem-is gondolható vendégeket gyűjtenek öszve, és a' mellyeknek meg

emészte, kivált a' Török gyomornak igen bájos léfzen. A' Török ugyan nagyon bizik, de a' kik a' Muszka és az Austriai Udvarak' erejét tudják, Ve-lentzének és Nápolynak a' Muszka Udvarral való bizo-nyos frigyét értik, mondhatják: *hogya' Török meg-veretik.* Ez a' nagy Játék már el-kezdödött, ennek ki-menetelét a' következendö idő mutattya-meg. —

A' Konstantzinápolyi ujjabb hírek, mellyek a' mi Bétsi leveleinkben vagynak, még Sept. mind 5-dik napja béliek, mivel a' Kurirak éjszakának idején nem bátorkodnak utozni; és így 4 hét kívántatik Konstan-tzinápolyból Bétsig jöni. Ezek-szerént a' hírek sze-rént, még a' Törökök a' F. Ts. és Királyi Internun-tziushoz egész betsülettel viseltetnek vala, sőt ugy szándékoztanak vala, hogy edgy Bassát Bétsbe küld-vén, a' F. Tsászárt rá vegyék, hogy *Neutrálisanak* maradjon; de a' nép nem olly értelemben lévén, mint az Udvar a' F. Ts. és K. széleken már-is (a' monda-tik) erőszakot próbáltanak, sőt némellyek befzéllick, hogy bizonyos Lovas-feregnek rémonda lovait el-vet-ték volna, mellyeket erőszokkal vettek visszsa. — Bizonyos levelek szerént, a' nagy Tsászári Tábornak fő szállása *Péterváradon* lészzen. Az Auditorságot tanuló ifjak parantsolatot vettének, hogy magokat próbaltos-sákmeg, hogy a' Táborhoz mehessenek. — Azt írják, hogy a' Frantzia Udvar tellyes igyekezettel azon mes-terkedik, hogy a' F. Tsászárt a' maga tzéljára nyer-hesse. — A' Bétsi levelekből olvaszuk, hogy a' Ker-fonésusi F. Ts. és Királyi Consúlnak felesége minden gyermekeivel edgyütt ezen hónapnak I. napján Béts-be érkezett légyen, és a' F. Tsászár édes atyai gond-viselő szárnyai alatt tartatsék. — Tsak magában Ker-fonban 22 ezer fegyveres Muszkák feküsznek, és min-den szükséges hadi és élésbéli készülettel hoszfzu idökre

időkre vagynak el-készülve. — A' mondatik, hogy a' múlt hónapban a' tengeren lévő szélveszek miat a' tsatázandó Hajos-fergek igen fokot szenvedtenek; sőt egy hirtelen támodott szélvészről az egész Muszka Hajos-ferreg széllyel hanyotván 3 első nagyságú Muszka hadakazó hajokat, a' szél-veszes-tenger elragodott, és éppen Konstantzinápoly allá vitt, hól az ellenségnek véletlen lettenek prédái. Ha ez így van, ezek mondbattyák méltán *Horátziussal*: Illi robur & aes triplex circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit Pelago Ratem primus, &c. az az:

Szíve Tölgy-fa's hármaz réz vólt kerülette

Annak, a' ki magát előbb arra vette,

Hogy éltét tengeri kotzkára vetette

'S fel-vont vitorlái szélnek eresztette.

A' Közönséges levelek emlékeznek edgy Bánátusi tudósításról; melly-szerént Belgrádban edgy kistsin történet a' következendő lármára adott vala alkalmatofságot: Sept. 26-dikan estve meg-indúlt a' Dunán-le 2 üres kereskedő hajo *Bórstza* felé, az hól a' hajok bátorságban szoktanak ülni. Ezt egy-néhány vigyázó Törökök észre vévén el-hírlelék, hogy azon hajok Ts. és Királyi katonákkal és ágyúkkal meg-rakva vólnának és Belgrádra tzeleznának. Erre a' Törökök fel-zendülvén a' hajokra utének; az egész Város fel-zudúlván, mind vírrattig szorós vigyázás tartatott, a' midön, ha szünte a' tévelygésnek szerző oka világofságra jött-is, ugyan tsak a' goromba népnek keferü mérge ez által-is nevededett, közönséges vélekedések lévén ez a' Törököknek, hogy ők ezen részről sem bátorságosók. A' Bassának, Teftedárnak és más fő Tifzteknek nem kevés fáradságokban került ezeknek le-tsendesítések. 'S nagyobb bátorságnak okáért, leg-ottan a' F. Ts. és K. szemlini Komendáns-

nak meg-is izenék, hogy a' széleken lévő fő Tisztek jó kalap alatt áljanak; mert ezen vad népet nem lehet olly zabalán tartani, hogy femmi tilalmos dólgot ne próbáljon. Mind ezek azt jelentik, hogy szükséges a' Török széleken való vigyázás. A' mondatik, hogy ezen izenet vétel után nints fogyotkozás a' vigyázotban; Píkétek tétettenek és a' Duna partyán lévő örök meg-fokósíttattanak minden felé, az hól tsak a' támadás veszélyt okozhatna, alattomban ágyúkat szegezettettek-ki. Azonban követ által Péterváradra G. *Mitrorfszki* Generálnak a' dológ tudtára adattván, e' leg-ottan a' Szírmiai vigyázó Katonákat bővséges emberekkel és ágyúkkal meg-erősítette, mellyek mind ettzaka tétettek hajon által a' magok helyekre. Ezek mondatnak következéseinek edgy néhány eszelős Török lármájának.

A' Prussiai Monárkha' szöletése napja az el mult holnapnak 25-dik napján, nagy pompák közt innepeltetett meg: melly inneplést az Uralkodó Királyné Maga, *Monbiju* nevü mulató Kastélyában, készített, az hol a' Királyi Familia, a' Fő Nemesség és sok idegen Generálisok jelen voltanak. Az epület világosíttatása méltóságos, a' kertben fel emeltetett Győzedelmi Kapuk különb különbfélelége pedig gyönyörűféges vala. Ide Maga a' Király-is Charlottenburgból az hová az előtt egy nappal jött vala meg, az inneg napon dél-után 5 orakor meg érkezett. Volt itt edgy a' Barátság Isten Afzfonyának készítettet és szenteltetett Templom-is, az hová a' Királyt mindig meg érkezése után a' Királyné, a' Királyi Familiától kifértetvén, vezette, és a' mellyben a' Monárkhának Fejedelmi Léányi jelen lévén, az Ő Király Attyokat, edgy előre való játékkal fogadták, melly által ezen Innepi pompa a' következő módon kezdődött-el:

Fejedelem Aszfzony Fridérika Szerentse Isten
 Aszfzonymnak F. A. Vilhelminé a' Barátság Isten Asz-
 fzonyának, F. A. Augusta pedig a' Sprée folyó víz
 Isten Aszfzonyának vala igen tettő módon fel öltöz-
 ve. A' Barátság Isten Aszfzonya jelentette két Isten
 Aszfzony társainak, hogy ő réája az Háládatofság Isten
 Aszfzonya azt bírta légyen, hogy ezen előttök lévő,
 virág koszorus oltárt a' Királynak mint a' halandó
 emberek között a' leg jobbnak szentelné fel: amazok
 ezen munkájában néki segittségére lenni, igen készek-
 nek jelentették magokat: azonban kérte a' Sprée fo-
 lyó víznek Isten Aszfzonya a' Szerentse Isten Asz-
 fzonyától, hogy töltené néki kedvit abban, hogy
 maradna véle el válhatatlanul, mellyre a' másik rö-
 viden azt felelte hogy ő a' Királynak uralkodásával
 már kölömben-is állandoul edgybe vagyon kötöttve.
 Annak utánna a' Barátság az Oltáron az Áldozat-
 nak pohárát ezen ígéknek el mondása között töltvén
 ki: *Ezen Templom mellyett én az emberek között a'
 leg jobbnak szentelek fenn ályon mind örökké:* abban
 a' szempillantásban meg jelenék az Oltárnak első ol-
 dalán a' következő értelmű Deák írás: *Ezen Ol-
 tárt Második Fridericus Vilhelmusnak, a' Haza At-
 tyának, a' leg jobb és leg szeretetre méltobb Atyá-
 nak, szenteli az Ő Királyi Hűtes Társának baráti,
 és Gyermekének háládatos fiui és leányi szeretetek*
 Sept. 25-dik napján 1787. Ekkor vett az említett
 folyó víz' Isten Aszfzonya edgy égő fáklyát kezében
 mellyel a' Szent tüzet, ugy mint az égő szeretetek
 eleven jelét gyulytotta meg, így szólván: *Ez meg-
 ne alugyék saha:* ennek langjában azonban a' *Sze-
 rentse* tömjént hintezett annak jeléül, hogy az O,
 O általa szerentsés Királyi Familiájának háládatos in-
 dulattya, ez által, leg nagyobb jó kívánságokkal ál-
 döz-

dóznék. Utoljára vévén a' 3 Isten Afzfzonyók az Oltáron lévő virágokat, által adák azokat, minek-utánna a' grádítson le jötte nek volna az Ö Király Attyóknak, ki Oket rendre, és az után Hütes Tárfát több Gyermekével edgyütt nyájafon meg ölelte. Ezen Játék-nézö helyről indúlt a' Király arra felé a' kertben, az hol annak számtalan fok fényes világoságai között, vólt készitve a' Múfák számára edgy Templom, mellyben Apolló amazoknak feregével, az ö Oltalmazojóknak Innepét énekkal szentelte. A' Berlíni ide gyülekezett népnek szíve, fok jó kívánságot töött itt ki, Fridericus Vilhelmusnak életéért. A' következendö nap, az Özvegy Királyné-is meg szentelte a' Király születése' Innep napját éppen hasonló pompás és tettzőképpen *Schönhauzenbe*. Ezen Innep szentelést igen örvendetessé tette, a' Prussiai Kantonákúak Hóllandiai szerentséjek, melyről az hír, éppen ezek között az alkalmatofságók között érkezett meg, mellynek alkalmatofságával az Agyuzók Kapitánya *Ekkenbrecher*, kinek vigyázása alatt Gorkumot vitták, a' Királytól Nemefséget és az ugy nevezett Erdemért való Rendet nyerte. 27-dik tartván a' Király nagy vadászator, emlékezetessé tette az a után mindjár következett *Vusterhauseni* Innep-ülést a következendö tselekedete által: Kópiúsnak a' Tábór Tanátsésnak Léányát el-jegyzette vólt magának fel-fégul, a' gyalóg Jáger Seregnak Regiment Quártély mestere, kiknek nem fokára egyben kellett vólna keniék. Ezt alig tudta meg a' Király és parantsó mingyárt, hogy az még azon nap esék meg: melben Maga a' Király, a' Király Fíak és F. A. Fridrika, mint Lakadalmi vendégek meg jelenvén, napot öröm között végezték el.